

ESÉLYEK ÉS EREDMÉNYESSÉG A FELNŐTTEK FELSŐFOKÚ TANULÁSÁBAN

Engler Ágnes

DE Neveléstudományok Intézete

Kulcsszavak: felsőfokú eredményesség, tanulási aspiráció, kisgyermeket nevelő hallgatók

Az élethosszig tartó tanulás alapja az emberi élet minden szakaszában megvalósuló önképzés igénye. A tanköteles kort követő tanulási befektetések általában a munka világából érkező kihívásoknak próbálnak megfelelni (Maróti, 2002). Az életútnak azonban léteznek a munkaerőpiactól izolált szakaszai, amikor a folyamatos önképzés még nagyobb fontossággal bír (Györgyi, 2004). Ilyen a gyermekvállalás miatt ideiglenesen megszakított időszak, mialatt a megszerzett tudás és kompetenciák erodálódnak. Ez a veszteség folyamatos tanulással jól kompenzálható, az inaktív időszakban is megjelenő tanulási motiváció, a korábbi tanulmányi tapasztalatok viszont szoros összefüggésbe hozhatók a társadalmi háttérrel (v.ö. pl. Bourdieu, 1978).

Kutatásunkban a gyermekgondozási időszak alatt tanulmányokat folytató hallgatónőket vizsgáltuk meg a tanulási esélyek és az eredményesség szempontjából. A longitudinális vizsgálat első hullámában, 2006-ban, a Debreceni Egyetem és a Nyíregyházi Főiskola levelező tagozatos hallgatóinak a tanulmányokhoz vezető motívumsorát térképeztük fel, postai úton eljuttatott, önkitöltős kérdőív segítségével (N=226). Három évvel később olyan aktív munkavállalókat kerestünk meg, akik a gyermekgondozási szabadság alatt az említett két felsőfokú intézményben szereztek diplomát (N=121).

A kérdőíves vizsgálat során a korábbi tanulmányi befektetések hozamait és eredményességét kutattuk. Feltételeztük, hogy az inaktív évek alatt végzett tanulás a sikeres reintegráció formájában korán megtérül és a későbbi évek alatt számos hasznot indukál. Kíváncsiak voltunk arra is, miként befolyásolja a korábbi életút a felsőoktatásba való bekapcsolódás körülményeit és a tanulmányi eredményességet. Ezt elsősorban a származási családi háttér alapján vizsgáltuk, s feltételeztük a származás felnőttkori tanulásra és a szakmai sikerekre gyakorolt hatását.

A kutatás eredményei alapján a tanulási beruházás első hozamai már a tanulmányok alatt megmutatkoztak a különböző tőkefajták gyarapodásában, majd a sikeres reintegráció formájában. Másik hipotézisünk részben igazolódott, mivel a hallgatók eltérő szociokulturális háttere valóban befolyásolta a tanulási stratégiát és eredményességet, azonban a munkaerő-piaci sikerességre nem gyakorolt hatást. Ugyanakkor kitapinthatóvá vált a tanulási aspiráció és a jövedelemszerző magatartás közötti kapcsolat. A kutatás legfontosabb eredményeként tartjuk számon a gyermekvállalás miatt bekövetkező inaktív időszakra kiterjesztett tanulás fontosságát, amely nemcsak egyéni szinten térül meg, hanem lényegi társadalmi problémákat enyhíthet: a permanens tanulás fontosságának felismerése és intergenerációs átörökítése, a családok kulturális klímájának javulása, az inaktívok foglalkoztatásának nehézségei, a demográfiai mutatók javulása.